

ekoZpravodaj

Zpravodaj Ekologického centra Most pro Krušnohoří

Z OBSAHU:

- V Mostě se jednalo o ovzduší
- Barborka a Prokůpek ve školce
- Jak jsme předávali...
- Vápnění Krušných hor
- Klimatický summit 2015

- 2 Úvodník
- 3 V Mostě se jednalo o ovzduší
- 4 Barborka a Prokůpek ve školce
- 5 Cesta studentů skončila
Smogové situace jsou tady
- 6 Jak jsme předávali...
Publikace o parcích je na světě
- 7 Soutěž o parcích skončila
Člověk jako konzument krajiny
- 8 Pravidelné rubriky
(Slovníček, Zelená domácnost,
Co se děje..., Okénko z přírody,
Z vašich dotazů)
- 10 Ekocentrum nabízí

Ekologické centrum Most pro Krušnohoří
 Výzkumný ústav pro hnědé uhlí a.s.
 tř. Budovatelů 2830/3, 434 01 Most
 Tel.: 476 708 706
 E-mail: ecmost@vuhu.cz
 URL: www.ecmost.cz, www.vuhu.cz
 Zelená linka: 800 195 342 (Po - Pá: 6.15 - 19.30 hod.)

Ekologické centrum Most pro Krušnohoří (ECM) je otevřeným informačním střediskem o životním prostředí, které funguje již od roku 2000. Svým charakterem (zejména napojením na dispečinky průmyslových podniků v regionu) je mostecké ekocentrum jediné svého druhu v České republice. Činnost ECM se opírá především o aktivní informování veřejnosti, zajištění efektivní komunikace s průmyslovými podniky, veřejnou správou a veřejností a hledání společných řešení environmentálních problémů v regionu. Disponuje bezplatným Zeleným telefonem, jehož prostřednictvím zodpovídá dotazy veřejnosti.

Foto na titulní straně: <http://pixabay.com/> (damianjarzebski0)

Vážení a milí příznivci Ekologického centra Most pro Krušnohoří,

rok 2015 je u konce. Jako každoročně nás tento čas vybízí k hodnocení, přijetí předsevzetí, ale také k zamyšlení a plánování toho, co se bude dít v dalším roce.

Rok 2015 byl pro Ekologické centrum Most pro Krušnohoří významným rokem, neboť jsme slavili 15 let trvání centra jako dispečerského a informačního pracoviště životního prostředí, určeného pro veřejnost.

V souvislosti s tím jsme úspěšně zorganizovali akce pro veřejnost, pedagogy, žáky, studenty i pro naše nejmenší v mateřských školkách. Jednalo se o soutěže, semináře, interaktivní projekty, festival filmů, představení a odbornou konferenci. Celkově se do našich akcí zapojilo 925 účastníků. O jednotlivých akcích jsme vás průběžně informovali na webových stránkách ekocentra i v jednotlivých číslech EkoZpravodajů. I toto číslo je jim věnováno, o konferenci se dočtete hned na straně 1, o soutěži Když se řekne ovzduší na straně 4, o projektu Uhelná maturita na straně 5 atd.

Vzhledem k poslání našeho centra a také projektu letošního roku Brána ekologie otevřená aneb OVZDUŠÍ bylo mnoho akcí zaměřeno na ovzduší. Pozornost jsme ale věnovali i přírodě, konkrétně pak městské zeleni. Po téměř roční práci jsme dokončili publikaci "Parky města Mostu dříve a nyní". Cílem publikace bylo zmapovat parky starého a nového města Most, porovnat jejich koncepci, poukázat na zajímavé dřeviny, kterými byly či jsou parky osázeny, ale především vyzdvihnout význam městské zeleně, která ve městě zastupuje přírodu, k níž má člověk nerozlučné vazby. Parky a další prvky zeleně vytvářejí protiklad k množství stavebních hmot, techniky, asfaltu. V posledním letošním čísle EkoZpravodaje se na straně 7 dočtete také o soutěži "Pojmenujte naše parky", která doprovázela tvorbu publikace a návrzích jmen parků, které soutěžící navrhli.

Brána ekologie se pro letošní rok zavírá, aby se v novém roce 2016 znovu otevřela, tentokrát na téma další významné složky životního prostředí a to PŮDY. Půda je nejcennější přírodní bohatství, je přirozenou součástí národního bohatství každého státu, patří mezi neobnovitelné přírodní zdroje, je nezastupitelnou složkou životního prostředí, bez ní by život na zemi vyhasnul. Půdu je proto nutné chránit nejen pro současnou dobu, ale zejména pro budoucí generace. Po vodě, ovzduší se můžete těšit na informace, soutěže, akce na toto zajímavé téma.

Příjemné prožití vánočních svátků a šťastný nový rok 2016 za kolektiv Ekologického centra Most pro Krušnohoří přeje

Ing. Milena Vágnerová, vedoucí ECM

V MOSTĚ SE JEDNALO O OVZDUŠÍ

Ve čtvrtek 19.11.2015 se v Mostě ve sportovně - rekreačním areálu Benedikt sešla téměř stovka účastníků konference s názvem „Stav a vývoj kvality ovzduší Ústeckého kraje“, kterou v rámci projektu Brána ekologie otevřená aneb OVZDUŠÍ za finanční podpory Ústeckého kraje (č. dotace 15/SML0773), Severočeských dolů a.s. a statutárního města Mostu pořádalo Ekologické centrum Most pro Krušnohoří (ECM). Jednalo se o první konferenci na téma ovzduší pořádanou přímo v Mostě. Účastníci se seznámili se stavem ovzduší Ústeckého kraje před sametovou revolucí a jeho vývojem po ní a dále pak s opatřeními vedoucími k jeho dalšímu zlepšování. Konference je završením aktivit ECM pro veřejnost roce 2015 u příležitosti 15-ti let jeho trvání.

Cíl konference

Cílem konference bylo připomenout odborné veřejnosti, politikům, zastupitelům obcí, pracovníkům státní správy i podnikové sféry, pedagogům i studentům v Ústeckém kraji stav ovzduší před sametovou revolucí a seznámit je s vývojem kvality ovzduší po sametové revoluci.

Program konference

V úvodu konference přivítala účastníky ředitelka Výzkumného ústavu pro

hnědé uhlí a.s. Ing. Marcela Šafářová, Ph.D., poté pozdravil účastníky primátor města Mostu Mgr. Jan Paparega, za Ministerstvo životního prostředí přednesla velmi zajímavou přednášku na téma nové legislativy v oblasti snižování emisí spalovacích stacionárních zdrojů RNDr. Barbora Cimbáliková, z odboru ochrany ovzduší. Vedoucí Ekologického centra Most pro Krušnohoří (ECM) Ing. Milena Vágnerová poté přiblížila cíl konference, poděkovala za finanční

podporu Ústeckému kraji, společnosti Severočeské doly a.s. a statutárnímu městu Most, seznámila účastníky s organizačními pokyny a vyzvala je k zaměření pozornosti i na postery, které sebou přivezli zástupci Českého hydrometeorologického ústavu v Ústí nad Labem, Státního zdravotního ústavu a Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Program jednodenní konference byl velmi nabitý. Jednání bylo zahájeno dle plánu v 09:30 hod. a skončilo v 17:30 hod. Program byl rozdělen do 4 tematických bloků: Ústecký kraj a ovzduší, Znečištění ovzduší, Imisní monitoring a Praktické výsledky výzkumu a opatření v oblasti ovzduší.

Zaznělo celkem 17 odborných přednášek na téma vývoje emisí, imisí, jejich monitoringu, vlivu na zdraví člověka, ekosystémy i zemědělské produkce, zajímavých statistických údajů a výsledků aktivit a výzkumných projektů, zabývajících se kvalitou ovzduší.

Přednášející

Do Mostu přijeli renomovaní odborníci ze Státního zdravotního ústavu Praha, Českého

hydrometeorologického ústavu v Ústí nad Labem, Zdravotního ústavu v Ústí nad Labem, Českého statistického ústavu, Ministerstva životního prostředí i Ministerstva dopravy, Univerzity Karlovy v Praze, Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., Výzkumného ústavu rostlinné výroby, v.v.i. v Chomutově, ale také z krajského úřadu Ústeckého kraje a firmy Ascend s.r.o., která je odborným garantem iniciativy STOP PRACH.

Účastníci

Na konferenci byla přihlášena téměř stovka účastníků z řad zástupců měst a obcí (např. Most, Novosedlice, Březno, Děčín, Postoloprty, Litvínov, Litoměřice, Duchcov, Bílina, Louny), organizací (např. HSRM, Euroregion Krušnohoří, ČIŽP, ORGREZ, OAK Most, DIALOG Horní Jiřetín), podniků (např. Česká rafinérská a.s., Vršanská uhelná a.s., Severní energetická a.s., United Energy, a.s.), pedagogů (MŠ, ZŠ, OA a SOŠ zemědělská a ekologická, Žatec, UJEP, VŠB TU Ostrava), ale přišli i soukromé osoby.

(...[plné znění článku](#))

Autor článku:
Ing. Milena Vágnerová

BARBORKA A PROKŮPEK VE ŠKOLCE

Ve dnech 23., 24. a 27. listopadu 2015 se Ekologické centrum Most pro Krušnohoří (ECM) vydalo s představením „I když není sluníčko, máme doma teplíčko“ do mateřských školek v Mostě. Za přítomnosti 2 postavíček, symbolizujících patrony horníků, sv. Barboru a sv. Prokopa, se děti zábavnou formou dozvěděly, kde se bere teplíčko, které mají doma i ve školce, ale také kdo je to horník, co je to uhlí, jak vznikalo, kde se nachází a jak se doluje. Celkem šesti přestavení se zúčastnilo 126 dětí ze sedmi mosteckých mateřských školek. Projekt byl realizován za podpory společnosti Vršanská uhelná, a.s.

Barborka a Prokůpek

Hornictví s jeho tradicemi lze stěží přirovnat k běžným lidským činnostem. Jedná se o profesi, při níž dominuje soudržnost, odpovědnost, ale také vydání se přírodě. Je to práce založená na vysoké profesionalitě, vyžadující závislost na něčem vyšším, silnějším, s čímž nelze bezhlavě bojovat, ale pouze souznít.

Povolání a činnosti, které v sobě skrývají nebezpečí ohrožení života, od počátku vyvolávaly nutkání získat na svou stranu sílu vyšší, než je ohrožuje. To znamená silného patrona, ochránce, který je schopen čelit zlu a zajistit přiměřenou ochranu, neboť člověk nebyl schopen zvládat rizika a nebezpečí, která na něj doléhala. Začal hledat spojence, ochranu a pochopení u silných a vlivných osobností, zejména z řad svatých. Na ně se havíři jako na své zastánce – patrony – obraceli v nouzi a v mezních situacích.

V různých regionech, z řady důvodů, bylo hornických patronů povícero. U některých stačilo, aby po nich byla pojmenována

významná důlní díla nebo i celé doly. Pak ale byli patroni, kteří pod svá ochranná křídla vzali povolání jako celek. Takovou mocnou patronkou, uctívanou ve všech historických hornických zemích Evropy, byla svatá Barbora. O stupínek níže stál a stojí svatý Prokop, jako ryze český patron horníků.

Oslavy svaté Barbory se tradují již ze začátku 19. století. Na svátek svaté Barbory dne 4. prosince se horníci shromažďovali ve slavnostních stejnokrojích na svém dole a seřazeni do šiků, za vedení horních úředníků se za zvuků hudby odebrali na mši. Po mši pak rovnou do hostince, kde se konala taneční zábava. Přípravy na barborskou slavnost přinášely do hornických rodin vzrušení a dobrou náladu. Typickou havířskou oslavou byly domácí zabíječky, které se v tento den konaly v mnoha hornických domácnostech (ve městech, vsích, osadách, koloniích).

Od roku 1863 se stal oficiálním patronem horníků svatý Prokop. Oslavy probíhají na svátek sv. Prokopa dne 4. července.

© archiv ECM

© archiv ECM

Slavnost sv. Prokopa se ujala i proto, že bylo příjemnější vycházet na parádu v létě než v zimě. Prokopské slavnosti byly spojeny se slavnostním ruchem v hornických domácnostech a na dolech. Pomocné dělnice v předvečer slavností vily v cáchovně věnce z květin a zelených ratolestí na výzdobu celého dolu a polního oltáře. Mladí havíři uklízeli nádvoří dolu.

Pro připomenutí hornických patronů dětem v mateřských školách a žákům 1. stupně v základních školách byly vyrobeny v roce 2004 loutky, jako patroni zábavných a vzdělávacích akcí pro děti; nejdříve to byla Barborka sama, pak se k ní přidal i Prokůpek.

Akte byly podporovány nejprve Mosteckou uhelnou společností a později následnými těžebními společnostmi.

Jak to bylo ve školce...

Interaktivní program plný písniček, obrázků, her, soutěží a pěkných pomůcek zpracoval pro cílovou skupinu – děti z mateřských školek - kolektiv ECM. Program byl nazván „Barborka a Prokůpek ve školce aneb I když není sluníčko, máme doma teplíčko“.

(...plné znění článku)

Autor článku:

Ing. Hana Svašková,
Kateřina Chabrová, DiS.,
Ing. Milena Vágrerová

CESTA STUDENTŮ SKONČILA

V pátek 6. listopadu 2015 bylo v učebně zeměpisu Podkrušnohorského gymnázia již od rána živo. Celkem 28 studentů, kteří se zapojili do projektu Cesta za poznáním uhlí, zde skládali tzv. Uhelnou maturitu.

Od 21. září 2015 měli možnost navštívit v rámci projektu povrchový lom, hlubinný důl, hornické muzeum, uhelnou elektrárnu, Výzkumný ústav pro hnědé uhlí a.s. i Vysokou

školu báňskou, a tak sbírat znalosti, týkající se uhlí, jeho těžby a užití v minulosti i současnosti. Znalosti poté zúročili při zpracování témat, které si jako rozdělení do

9 tří až čtyřčlenných týmů na počátku Cesty za poznáním uhlí vybrali. Projekt Cesta za poznáním uhlí aneb Uhelná maturita připravilo pro studenty Ekologické centrum Most pro Krušnohoří (ECM) za podpory společnosti Vršanská uhelná a.s. (VUAS).

Do učebny zeměpisu Podkrušnohorského gymnázia zamířilo v pátek 6. listopadu 2015 nejen 28 studentů a jejich 2 pedagogové, ale také 7 členů odborné komise, která měla posoudit věcný obsah a způsob zpracování a prezentace znalostí jednotlivých týmů na téma, které si sami vybrali. Témata byla následující: Horník dříve a dnes, Rekultivace na Mostecku, Historie a současnost užití uhlí, Rekultivace jako proces, Těžba uhlí na Mostecku, Uhlí jako surovina, Těžba uhlí - technologie, stroje..., Těžba

uhlí - způsoby těžby, Historie těžby uhlí na Mostecku. Maturity se zúčastnila také zástupkyně odboru komunikace společnosti VUAS Ing. Romana Tolašová.

Po úvodním slovu Ing. Mileny Vágnerové, vedoucí ECM a zástupkyně ředitele Podkrušnohorského gymnázia Mgr. Ivety Macánové byla maturita zahájena. Ve vzduchu byla cítit nervozita, jako by se jednalo o maturitu skutečnou. Komise složená se zástupců vedení a pedagogického sboru gymnázia, odborníků VUAS na oblast těžby uhlí a rekultivací, ředitele Podkrušnohorské technického muzea a vedoucí ECM.

(...[plné znění článku](#))

Autor článku:
Ing. Milena Vágnerová

SMOGOVÉ SITUACE JSOU TADY

O smogových situacích vyhlášených v letních měsících v Ústeckém kraji, které byly způsobeny zvýšenou hladinou koncentrací troposférického ozonu jsme Vás již informovali. Smogové situace nás ale mohou potrápit i v zimních měsících.

Přišel podzim a s ním i smogová situace na základě zvýšených koncentrací suspendovaných částic PM_{10} . To není nic neobvyklého, ale poprvé od roku 1998 byla vyhlášena dne 5. listopadu 2015 také smogová situace z důvodu vysokých koncentrací oxidu siřičitého (SO_2).

V minulém týdnu trvaly na území Ústeckého kraje nepříznivé rozptylové

podmínky, které způsobují zhoršenou imisní situaci. Časté zhoršení rozptylových podmínek je způsobeno zejména polohou v kotlině, uzavřené hradbou Krušných hor. Dochází zde k inverznímu zvrstvení ovzduší, které omezuje možnost proudění vzduchu. Kombinací inverzní vrstvy vzduchu a slabého proudění větru se rozptylové podmínky stávají nepříznivými a dochází ke kumulaci znečišťujících

látek, jež následně v ovzduší přetrvávají a hromadí se až do doby, než dojde ke změně meteorologických podmínek na stav příznivý pro rozptyl. Zhoršené rozptylové podmínky jsou charakteristické pro podzimní a zimní měsíce, kdy dochází

k navyšování koncentrací suspendovaných částic PM_{10} a také nově i oxidu siřičitého SO_2 .

(...[plné znění článku](#))

Autor článku:
Ing. Hana Svašková

JAK JSME PŘEDÁVALI...

Soutěž „Když se řekne ovzduší“ byla vyhlášena v termínu od 22. dubna do 30. září 2015. Soutěž byla vyhlášena v rámci projektu „Brána ekologie otevřená 2015“, který se veřejnosti poprvé představil v roce 2013, hlavním tématem byla tehdy VODA. Pro letošní rok se soutěž zaměřila na OVZDUŠÍ. Kdo byl oceněný, a jak probíhalo předání cen, tak na to Vám odpoví náš článek.

O tom, kdo zvítězil v soutěži, jsme Vás již informovali, ale pro jistotu připomínáme.

Dne 30. listopadu 2015 se v prostorách Výzkumného ústavu pro hnědé uhlí a.s. v Mostě, k naší radosti, sešli všichni výherci soutěže „Když se řekne ovzduší“. Účast byla tedy hojná, někteří dorazili sami, někteří dokonce s celou rodinou.

Atmosféra slavnostního předání výher byla opravdu vánoční – hrály se skoledy, vařil se vánoční čaj a vonělo cukroví. V úvodu Ing. Vágnerové všechny přivítala a poděkovala jim za účast a nadšení, s kterým se pustili do soutěže. Zároveň přítomným vysvětlila úlohu

a poslání Ekologického centra Most pro Krušnohoří a informovala je o bezplatné lince (800 195 342), kterou mohou využívat v případě smogových situací nebo chtějí-li být informováni o aktuálním stavu ovzduší.

Prvním z obdarovaných byl p. **Tomáš Novotný**, který získal 1. místo ve vědomostní části soutěže. Jak na sebe prozradil, od narození žije v Chomutově, rád soutěží a zajímá se o ekologii.

Dalšími obdarovanými byly děti z **Mateřské školy Antonína Dvořáka v Mostě**, které získaly, jednak 1. místo za moc pěknou básničku, ale také zvláštní cenu za rozměrný, ale k tématu

© archiv ECM

© archiv ECM

ovzduší velmi přiléhavý, soutěžní příspěvek. Cenu převzala paní učitelka v doprovodu tří dětí.

(...[plné znění článku](#))

Autor článku: *Martina Černá*

Soutěž byla realizována v rámci projektu Brána ekologie otevřená aneb OVZDUŠÍ za finanční podpory Ústeckého kraje, hrazeno z dotace č. 15/SML0773.

PUBLIKACE O PARCÍCH JE NA SVĚTĚ

Více jak rok pracovali zaměstnanci Ekologického centra Most pro Krušnohoří (ECM) na publikaci nazvané **Parky města Mostu dříve a nyní, jejímž cílem je přiblížit veřejnosti městskou zeleň ve starém i novém městě Most, připomenout, kolik a jakých parků bylo ve starém městě Most, jakou měly koncepci, jaká zde byla vysazována zeleň.**

Zeleň starého města Mostu byla porovnávána

s velkolepou koncepcí městské zeleně v novém

městě Most. Publikace vznikla za finanční podpory statuárního města Mostu a Hospodářské a sociální rady Mostecká a bude všem občanům k dispozici na konci roku 2015 na webových stránkách ECM.

Publikace Parky města Mostu dříve a nyní je určena veřejnosti a jejím cílem je připomenout občanům, nejen města Mostu, význam městské zeleně pro život každého z nás, ale také koncepci městské zeleně

související s výstavbou nového moderního města Mostu ve srovnání s městskou zelení původního města poté, co „staré“ město Most ustoupilo těžbě hnědého uhlí.

(...[plné znění článku](#))

Autor článku: *Kateřina Chabrová, DiS.*

SOUTĚŽ O PARCÍCH SKONČILA

Ve městě Most je mnoho parkových ploch, které nemají své pojmenování a často tedy slyšíme například „sejdeme se na lavičce u knihovny“ nebo „budu čekat za dopravníkem“ a podobně.

Proto se Ekologické centrum Most pro Krušnohoří (ECM) rozhodlo uspořádat soutěž „Pojmenujte naše parky“. Soutěž byla vyhlášena 1. prosince 2014 a byla určena pro širokou veřejnost,

především pak pro obyvatele Mostecka. Účastníci mohli přispívat svými nápady až do 1. prosince 2015, tedy celý rok.

Podmínky soutěže
Soutěže se mohl účastnit

kdokoliv, bez věkového omezení. Soutěžící měli možnost zaslat návrhy pro všechny nebo jen vybrané či jen jeden jediný park z následující nabídky mosteckých parků:

- 1. park u sportovní haly** (uváděný také jako Centrální park či Park střed)
- 2. park v ulici U Stadionu** mezi bloky č. 401, 411 a 571
- 3. park u kina Mír** (mezi ulicemi Jana Kubelíka a Moskevská)
- 4. park v ulici Josefa Skupy** (u zpívající fontány)
- 5. park u děkanského chrámu**
- 6. park v Zahradní čtvrti** mezi ulicemi Javorová a Jasmínová

Navrhované názvy měly vystihovat specifčnost parku, jeho hodnotu, vzhled atd.

Soutěžící své návrhy mohli zasílat e-mailem na adresu ecmost@vuhu.cz, poštou nebo doručit osobně do sídla ECM ve Výzkumném ústavu pro hnědé uhlí a.s., tř. Budovatelů 2830/3 v Mostě.

Vyhodnocení
Své příspěvky poslalo **15 soutěžících**, kteří navrhli celkem **59 nových jmen parků**.

Některé názvy byly inspirovány českými osobnostmi, např. park u kina Mír by se měl stát „parkem Petra Pitharta“, park v ulici Josefa Skupy byl navržen jako „park Miroslava Fleišera“....

(...[plné znění článku](#))

Autor článku:
Kateřina Chabrová, DiS.

© archiv ECM

ČLOVĚK JAKO KONZUMENT KRAJINY

Co je to krajina? Při vyhledávání tohoto slova nalezneme nepřeberné množství definic, pojmenování a vysvětlení. To dokazuje její složitou podstatu a řadu pohledů na ni. Pojem krajina je starogermánského původu, kdy prvotně označoval pozemek, obdělávaný jedním hospodářem. Byla tedy vnímána jako prostor k využívání a bylo na ní tak pohlíženo. Ale jak vnímáme naše okolí, jak na nás působí, co nám přináší a proč bychom tedy měli krajinu chránit?

Různé pohledy

Záleží na úhlu pohledu každého z nás, každého kdo se někdy na chvíli zastavil a jen tak se díval. Pozoroval své okolí. Vnímání okolní krajiny je velmi subjektivní, každý má svou definici sám v sobě, podle vlastního zaměření a zájmu. Například

vysvětlení řidiče autobusu bude znít naprosto odlišně od definice botanika nebo dítěte. Hlavně u dětí je známo, že se dívají na svět z jiné perspektivy, a proto si většinou všimají věcí, kterých si dospělí nevšimnou. Je velmi zajímavé si jejich podněty vyslechnout.

<http://pixabay.com/>

S postupem času v našich životech získáváme zkušenosti a znalosti a tak se utvářejí i naše názory a zájmy. Stejně tak se mění a vyvíjejí i krajiny kolem nás. Mění své barvy podle ročního období, rozrůstají se nebo naopak pod naším vlivem zcela zanikají.

Budeme-li někomu popisovat nějaké oblíbené místo, bude popis vždy jiný. Záleží na naší momentální náladě,

životním období a hlavně záleží na vztahu, který k tomu konkrétnímu místu máme.

Domov

Je zajímavé, že krajina je pro většinu lidí synonymem domova, podle slov krajan nebo kraj, s tím související označení krajina jako domovina.

(...[plné znění článku](#))

Autor článku:
Kateřina Chabrová, DiS.

Pro zlepšení orientace v pojmech, souvisejících s životním prostředím jsme pro Vás připravili populárně naučný slovníček.

Inverze

Za normálních okolností teplota vzduchu klesá se zvyšující se nadmořskou výškou,

tedy čím výše, tím nižší teplota a naopak. Je to způsobeno ohřevem o zemský povrch, který vydává teplo získané pohlcením slunečním zářením. Přenos tepla od zemského povrchu je provázen jevem zvaným konvekce, kdy ohřátý vzduch stoupá a na jeho místo se shora tlačí vzduch studený. Někdy však dochází k obrácení neboli inverzi teplotního gradientu. Existuje více druhů inverzí. Například v mírném pásmu se poměrně často vytváří takzvaná inverze subsidenční, při níž studený vzduch klesá z vyšších vrstev do údolí, kde je uzavřen. Inverzní vrstvu si pro jednoduchost lze představit jako pokličku na hrnci. Vše, co se „pod pokličku“ dostane, ať už z komínů továren či výfuků aut, tam po dobu trvání inverze víceméně zůstane. Jelikož pod inverzní vrstvou je pohyb vzduchu v jakémkoli směru značně omezen, hovoříme o zhoršených rozptylových podmínkách a následně může docházet i k tvorbě tzv. smogu. Inverze je čistě meteorologický jev, jehož výskyt není v žádném případě vázaný pouze na oblasti zatížené průmyslem. K inverzním situacím, trvajícím řadu dní, dochází zpravidla v podzimních a zimních měsících. Charakteristická je nízká oblačnost, zahalující nížiny, zatímco vystupující horské oblasti se těší jasnému a teplému počasí.

Zdravé zimní mlsání aneb dárky ze zahrádky

Často, a mnozí z nás, v období Vánoc hřešíme, cpeme se sladkostmi a jinými dobrotami tak, že se ručička naší váhy vychýlí poněkud vpravo a my se pak v dalších měsících snažíme navrátit ji zpět, což bývá náročné a je k tomu zapotřebí úprava jídelníčku, zvýšená fyzická aktivita a zejména pevná vůle. Máme to vůbec zapotřebí? Určitě ne. Mlsat se totiž dá i zdravě, a navíc takové mlsky můžeme vyrobit i jako dárečky svým blízkým nebo jako ozdoby na stromeček.

Jednodušší to mají ti, kteří vlastní zahrádku nebo alespoň babičku, která je zásobí plody ze svého pozemku. I když se těšíváme na sklizeň plodů, po čase nastává období, kdy některý z druhů sezónního ovoce už nechceme ani vidět, natož se jím krmit, ani nemluvě o odrůdách, které nám zas až tak moc nejedou. A to je vhodná doba pro přípravu zásob na zimní mlsání. Kdo by neznal pochoutku našich babiček – křížaly?

Křížaly známe především jako usušená jablka, ale využít se dají nejrůznější druhy ovoce, a dokonce i zeleniny. Babičky

sušily křížaly v troubě nebo v peci a také na sluníčku, nám sice chybí pec, ale zato máme ústřední topení a nejrůznější druhy sušiček.

Kromě toho, že křížaly jsou úžasnou lahůdkou, jsou také velmi zdravé. Sušení je totiž jednou z nejstarších metod konzervace: odnímáním vody z plodů se potlačí činnost mikrobů, ale zůstává zachován velký podíl vitamínů. Můžete se také rozhodnout, máte-li raději klasiku – tedy šťavnaté křížaly – nebo křupavé chipsy. Hotové křížaly nemusíte nutně využít jen jako zdravé mlsání, ale navlékáním na nit z nich lze vytvořit vánoční řetězy, dají se použít jako přízdoba dárků, věnců i svícňů a darované v pěkné sklenici nebo úhledné krabičce mohou být i milým dárkem pro přátele.

CO SE DĚJE...

Aktuální informace ke smrkům napadeným mšicí

V letošním roce došlo k napadení smrků pichlavých mšicí smrkovou. Touto otázkou se zabývala řada výzkumných ústavů s cílem zjistit míru poškození a navrhnout opatření. Informace jsou uvedeny v **příloze**.

Závěr z prohlášení VÚKOZ k situaci poškození smrků pichlavých v ČR:

„Proto až na opodstatněné výjimky nejsou objektivní důvody k tomu, aby se již na podzim 2015 a během zimy 2015/2016 plošně kácely poškozené smrky pichlavé. Lze očekávat, že většina stromů během příštího jara (a postupně v dalších letech) zlepší svůj zdravotní stav i vzhled vytvořením nového obrostu, pokud do té doby nebudou vystaveny nadměrně stresové zátěži. Aktuální odstranění je tudíž opodstatněné jen u jedinců, u nichž v jarním období 2015 ve větší části koruny letorosty nevyrašily, došlo k jejich odumření v průběhu vegetace, anebo z jakýchkoliv důvodů prokazatelně hrozí nebezpečí pádu stromu.“

(Zdroj: <http://www.mesto-most.cz>)

Vápnění a plány na revitalizaci Krušných hor

Lesní porosty Krušných hor byly v 70. a 80. letech poškozeny dlouhodobým vlivem imisí, které mimo jiné snížily pH v půdě. Hlavní příčinou snížení pH v půdě jsou kyselé deště. V Krušných horách v horské části na Litvínovsku (katastrální území Mníšek a Nová Ves v Horách) probíhalo vápnění lesů od 30. srpna do 10. září 2015. Plocha činila 515 ha a bylo na ní shozeno z letadel a vrtulníku celkem 1 546 tun vápenitého dolomitu. Ministři zemědělství a životního prostředí dostali za úkol předložit vládě do 1. listopadu 2016 program revitalizace Krušných hor.

Kyselý déšť

O kyselém dešti hovoříme, pokud má zvýšenou kyselost, tedy nízkou hodnotu pH. Přírodní pH bývá kolem 5,6-6, kyselé srážky mohou mít hodnoty pH 3-4. Znečišťující látky, vznikající při spalování fosilních paliv, se dostávají do ovzduší a některé z nich, zejména oxid siřičitý (SO₂) a oxidy dusíku (NO_x), reagují v ovzduší se srážkovou vodou, která se tak stává slabým roztokem kyseliny sírové nebo dusičné – kyselým deštěm.

Kyselý déšť ohrožuje nejen lesy, ale i vodní organismy (v důsledku okyselení vody v řekách a jezerech), půdu a půdní organismy, ale také některá lidská díla (narušuje omítky budov, historické památky apod.), neboť reaguje s vápníkem.

Vápnění lesů

Desetiletí působení kyselých dešťů ovlivnilo zdravotní stav lesů a snížilo obsah živin

v půdě. Mezi nedostatkové prvky patří zejména hořčík, který je základním kamenem zeleného barviva – chlorofylu. Ten je nezbytnou podmínkou pro fotosyntézu. Dřeviny proto žloutnou a postupně chřadnou. Jednou z možností, jak tento prvek dostat zpět do lesů, je vápnění lesů drceným vápnitým dolomitem, který tento prvek obsahuje ve zvýšeném množství.

Vápněním se zvyšuje i množství mikroorganismů, které zlepšuje živočišným potravní nabídku. Ukazuje se tak, že vápnění prováděné pro zlepšení zdravotního stavu lesů v České republice nepůsobí rozvrat přírodních společenstev, ale naopak, kromě příznivého vlivu na lesy podporuje i život v postižených půdách.

(...[plné znění článku](#))

Autor článku:

Ing. Hana Svašková

Klimatický summit 2015 v Paříži

V Paříži se od 30. listopadu koná jedna z nejdůležitějších konferencí roku 2015 – konference OSN o ochraně klimatu. Konference je známá pod názvem COP 21:21. Konference smluvních stran (21st Conference of the Parties – COP) Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (UNFCCC). Letošní konference je současně 11. zasedáním smluvních stran Kjótského protokolu.

Kdy, kdo a proč?

Konference COP 21 probíhá v Paříži od 30. listopadu do 11. prosince 2015. Do Paříže se sjelo okolo 45 tisíc účastníků, mezi které patří vybraní zástupci jednotlivých států, pozorovatelé, zástupci světových občanských organizací a novináři. Jednání se účastnilo celkem 147 zástupců států a vlád z celkového počtu 195 zapojených zemí. Na zahájení promluvil například americký prezident Barack Obama, čínský prezident Si Ťin-pching nebo premiér České republiky Bohuslav Sobotka.

(...[plné znění článku](#))

Autor článku: Kateřina Chabrová, DiS.

Topíte ve správném kotli?

Majitelé rodinných domů budou moci získat prostřednictvím takzvané kotlíkové dotace příspěvek na nákup nové kotle, výše částky se pohybuje mezi 70-85 % z jeho pořizovací ceny.

Kotlíková dotace podporuje výměnu stávajících a neekologických kotlů s ručním přikládáním na tuhá paliva za nové, ekologické kotle. Operační program Životní prostředí (OPŽP) 2014–2020, spadající pod Ministerstvo životního prostředí (MŽP), bude financovat kotlíkové dotace pomocí evropských fondů, jehož cílem je do roku 2020 nahradit zhruba 80 tisíc kotlů. Kotlíková dotace se vztahuje na automatické kotle s možností spalování uhlí nebo biomasy a kotle dřevozplyňující. Celková alokace na výměnu starých kotlů je 9 miliard Kč. Finanční podpora na výměnu kotlů na pevná paliva v rodinných domech bude poskytnuta z projektů jednotlivých krajů, které budou příjemci z OPŽP 2014–2020.

(...[plné znění článku](#))

Autor článku: Ing. Hana Svašková

<http://www.lesycr.cz>

EKOLOGICKÉ CENTRUM NABÍZÍ

Ekologické centrum Most pro Krušnohoří nabízí výukové programy, semináře "na míru" s tématy: biopotraviny, krajina, průmysl, zdraví a životní prostředí, voda, půda, odpady, biodiverzita, obnovitelné energie, klimatické změny a další.

S kompletní nabídkou se můžete seznámit v Katalogu vzdělávacích programů ECM.

Realizované zakázky:

- **AKTA U - Po stopách uhlí a záhadných únosů žab**
Environmentálně vzdělávací projekt pro školy.
- **Cesta za tajemstvím ropy**
Interaktivní výukový program.
- **Těžba a rekultivace**
Interaktivní výukový program.
- **Mezinárodní rok udržitelné energie pro všechny**
Výukový program o významu energie pro lidstvo.
- **Voda pro život**
Úspěšný výukový program.
- **O uhlí**
Interaktivní program realizovaný pro SD a.s.
- **Co dýcháme? - NOVINKA**
Nový výukový program nejen o ovzduší

POZVÁNKY, AKCE

20. 12. 2015

DÁREČKOVÁNÍ V DĚČÍNSKÉ ZOO
Děčín

Přineste zvířátkům dáreček 20. 12. a každá osoba, která donese dáreček pro zvíře, získá 50% slevu na vstup do zoo.

<http://www.zoodecin.cz>

21. 12. 2015, 8 - 16 hod.

FARMÁŘEM NA 1 DEN ANEB VÁNOČNÍ POZDVIŽENÍ
Strážky

Akce pro děti bude probíhat na malé farmě ve Strážkách, kde přijdou do kontaktu s různými hospodářskými zvířaty.

<http://www.ddmul.cz>

SLAVÍME...

Mezinárodní den hor (11.12)

Patří k relativně mladým svátkům, neboť se slaví teprve od r. 2003. Je chápán zejména jako příležitost k vytváření povědomí o významu hor pro kvalitu lidského života i přírodní rovnováhy na Zemi.

